

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Θεματική Περιοχή:

Τίτλος Ενότητας: Κόβω, κολλώ, δημιουργώ

Βαθμίδα: 2 / Τάξη: Ε'

Διάρκεια: 2 X 80 λεπτά

ΣΚΕΠΤΙΚΟ	ΣΤΟΧΟΙ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ ΔΕΙΚΤΕΣ
<p>ΓΙΑΤΙ (Αναφέρεται στον Δείκτη Επιτυχίας 1) Θεματική Περιοχή: Πολιτιστική Κληρονομιά (Δ.Ε. 1.8.1) Για ποιο λόγο αναπτύσσονται οι συγκεκριμένες δραστηριότητες και ποιες πηγές χρησιμοποιούνται για παραγωγή ιδεών;</p> <p>Οι μαθητές/τριες καλούνται να εξερευνήσουν γεωμετρικά και οργανικά σχήματα και να δημιουργήσουν συνθέσεις δίνοντάς τους νόημα και συνδέοντας με υποθέσεις και ερμηνείες σε σχέση με το έργο «Η θλίψη του βασιλιά», του Ανρί Ματίς.</p> <p>Πηγές</p> <p>Χένρι Ματίς, “Η θλίψη του βασιλιά” https://arthistoryproject.com/artists/henri-matisse/sorrow-of-the-king/</p> <p>Σύνδεσμος για την ταινία “Ανρί Ματίς - Τέχνη με τη Μάτι και τον Ντάντα” https://www.youtube.com/watch?v=cjiDMguwAk</p>	<p>1.8.1. Να εκφράζουν στοιχεία που αφορούν το έργο του Ανρί Ματίς «Η θλίψη του βασιλιά» σε σχέση με την ένταση των χρωμάτων, τα οργανικά σχήματα και την απεικόνιση συναισθημάτων.</p>
<p>Τι; (Αναφέρεται στον Δείκτη Επιτυχίας 2) Σε ποιο εικαστικό λεξιλόγιο δίνεται έμφαση;</p>	<p>2.1.1. Να εντοπίζουν τα μορφολογικά στοιχεία</p>

<p>Συνδυασμοί χρωμάτων, σύνθεση, χαρτοκοπτική (κολλάζ)</p>	<p>σχήμα, ένταση χρωμάτων και το δομικό στοιχείο τοποθέτηση σε σχέση με τη νοηματοδότηση ενός έργου.</p> <p>2.1.1. Να αξιοποιούν τα μορφολογικά στοιχεία σχήμα, ένταση χρωμάτων και το δομικό στοιχείο τοποθέτηση στα δικά τους έργα.</p>
<p>ΠΩΣ; (Αναφέρεται στους Δείκτες Επιτυχίας 3, 4, 5) Ποιες πρακτικές υιοθετούνται που να εξυπηρετούν τη συγκεκριμένη ομάδα παιδιών; Εικαστική δημιουργία με την τεχνική της χαρτοκοπτικής, πειραματισμός, παρατήρηση, εξέλιξη.</p>	<p>3.2.2. Να χρησιμοποιούν την τεχνική της χαρτοκοπτικής (κολλάζ) για τη δημιουργία έργων δύο διαστάσεων.</p> <p>4.2.2. Να ταυτίζονται με πρόσωπα και καταστάσεις παρατηρώντας το έργο του Ανρί Ματίς «Η θλίψη του βασιλιά».</p> <p>4.2.3. Να διατυπώνουν υποθέσεις, πιθανότητες, αφηγήσεις, σε σχέση με το έργο του Ανρί Ματίς «Η θλίψη του βασιλιά».</p> <p>4.3.1. Να αποδίδουν πολλαπλές σημασίες στα έργα άλλων παιδιών.</p>

Μέσα – Υλικά:

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΥΛΙΚΩΝ

Η προετοιμασία των υλικών γίνεται από τα παιδιά, στο σπίτι, πριν από την εφαρμογή του μαθήματος).

Κάθε παιδί ετοιμάζει τον δικό του φάκελο με κομμένα γεωμετρικά σχήματα διάφορων χρωμάτων, μεγέθους περίπου Α4. Κάθε γεωμετρικό σχήμα μπορεί να υπάρχει δύο ή και τρεις φορές στον φάκελο, με διαφορετικές διαστάσεις ή/και χρώμα κάθε φορά. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει το Επισυναπτόμενο 1 – «Εποπτικό υλικό» για να εκτυπώσει τα σχήματα για τον φάκελο του κάθε παιδιού. Τα παιδιά μπορούν επίσης να ετοιμάσουν τον φάκελό τους χρησιμοποιώντας χρωματιστό χαρτί που έχουν στο σπίτι.

Οπτικά πλαίσια

* Λαμβάνονται υπόψη όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα ασφαλείας που αφορούν στη διανομή εκτυπωμένου υλικού στα παιδιά.

Οργάνωση χώρου: Τα παιδιά κάθονται μόνα τους και σε αποστάσεις σύμφωνα με το υγειονομικό πρωτόκολλο. Τα μέσα και υλικά δίνονται ατομικά.

ΜΑΘΗΜΑ 1

Αφόρμηση

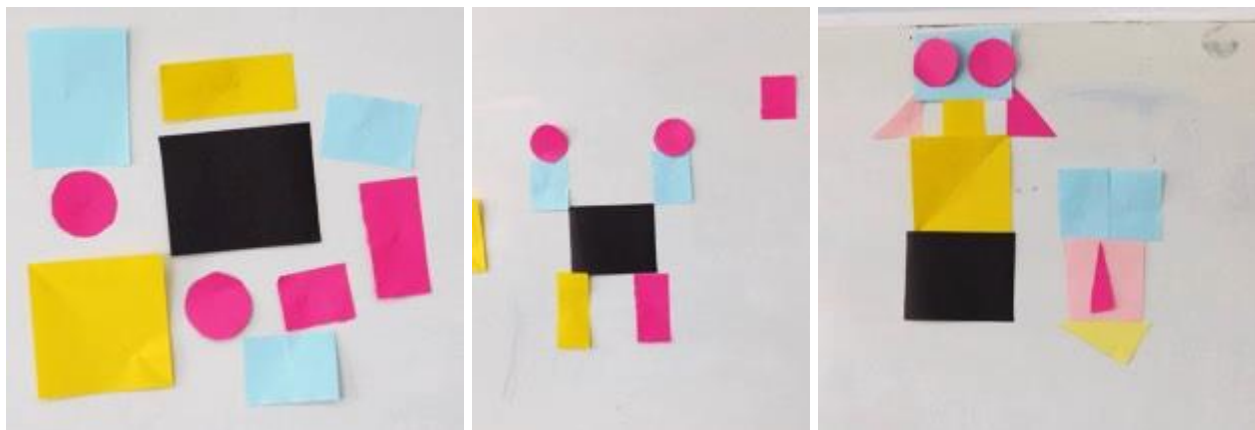
Στον μαγνητικό πίνακα της τάξης υπάρχουν αναρτημένα σε τυχαία σειρά, τα γεωμετρικά σχήματα που έχουν τα παιδιά στον φάκελό τους, στα οποία έχει κολληθεί στο πίσω μέρος ένας μικρός μαγνήτης. Ο/Η εκπαιδευτικός εισαγάγει τα παιδιά στην έννοια της σύνθεσης, μέσα από ερωτήματα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Πειραματισμοί με την τοποθέτηση σχημάτων για τη δημιουργία σύνθεσης

- Συμμετοχική επίδειξη

Ενδεικτικά ερωτήματα:

- Τι βλέπετε στον πίνακα; (γεωμετρικά σχήματα)
- Θα μπορούσαμε να τοποθετήσουμε τα σχήματα με διαφορετικό τρόπο;*
- Υπάρχουν κι άλλοι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσαν να τοποθετηθούν τα σχήματα αυτά (π.χ. δίπλα το ένα από το άλλο, το ένα μέσα ή πάνω στο άλλο, εκτός πλαισίου);

Ο/Η εκπαιδευτικός εισάγει τη λέξη «σύνθεση» (π.χ. τώρα έχουμε δημιουργήσει μία σύνθεση με το ένα σχήμα να είναι δίπλα στο άλλο ή με το ένα σχήμα να είναι κοντά στο άλλο).

*Για τη διασφάλιση της ασφάλειας και υγείας των παιδιών, τα παιδιά λένε στον/στην εκπαιδευτικό με ποιο τρόπο θέλουν να μετακινήσουν το κάθε σχήμα στον πίνακα και ο/η εκπαιδευτικός αλλάζει τη θέση του ανάλογα (π.χ. το τετράγωνο να μετακινηθεί λίγο προς τα πάνω, δεξιά, αριστερά, το κίτρινο τρίγωνο να τοποθετηθεί μπροστά από τον γαλάζιο κύκλο).

Τα παιδιά καλούνται να δημιουργήσουν, ατομικά στο θρανίο τους, διάφορες συνθέσεις με τα σχήματα που έχουν στους φακέλους τους. Ο/Η εκπαιδευτικός, λαμβάνοντας τα ενδεικνυόμενα μέτρα ασφαλείας, περνά και φωτογραφίζει τις ολοκληρωμένες συνθέσεις των παιδιών.

Μετάβαση: Ο/Η εκπαιδευτικός, ζητά από τα παιδιά να τον/την κοιτάξουν (ρουτίνα με ήχο). Παίρνει ένα γεωμετρικό σχήμα από την συλλογή του/της, το υψώνει και το προσωποποιεί (π.χ. «Είμαι ο Τετράγωνος Ταξιδευτής. Ακολουθήστε με να ταξιδέψουμε στον κόσμο των συνθέσεων»).

Τελειώνοντας τη φράση, ο/η εκπαιδευτικός ξεκινά να προβάλλει μία μία τις φωτογραφίες με τις συνθέσεις των παιδιών που έχει φωτογραφίσει προηγουμένως, μέσω βιντεοπροβολέα. Ο Τετράγωνος Ταξιδευτής «παρατηρεί» την κάθε σύνθεση μαζί με τα παιδιά, τα οποία εκφράζουν απόψεις, σκέψεις και συναισθήματα. Στην τελευταία σύνθεση ο Τετράγωνος Ταξιδευτής, κουρασμένος και καταϊδρωμένος, αποφασίζει να αλλάξει μορφή και να ξεκουραστεί. Αποφασίζει να εμπνευστεί από στοιχεία που βλέπει γύρω του ή στη φύση και από γεωμετρικό να μετατραπεί σε οργανικό σχήμα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: Εμπλουτισμός σύνθεσης με οργανικά σχήματα

- **Συμμετοχική επίδειξη:** Ο/Η εκπαιδευτικός, με τη χρήση ψαλιδιού, κόβει τον Τετράγωνο Ταξιδευτή σε ένα απροσδιόριστο, οργανικό σχήμα και τον τοποθετεί να ξεκουραστεί σε μια σύνθεση, στον πίνακα (με αυτοκόλλητο μαγνητάκι ή Blue Tack). Ένα παιδί καλείται να κάνει το ίδιο, επιλέγοντας ένα από τα γεωμετρικά σχήματα που έχει στο θρανίο του και μετατρέποντάς το με το ψαλίδι σε ένα οργανικό σχήμα της επιλογής του. Αφού ολοκληρώσει, το δίνει στον/στην εκπαιδευτικό για να το τοποθετήσει στη σύνθεση που προβάλλεται στον πίνακα (με αυτοκόλλητο μαγνητάκι ή Blue Tack). Κατά την τοποθέτηση του σχήματος, ο/η εκπαιδευτικός συζητά με το παιδί, σε σχέση με την ακριβή θέση του σχήματος, αλλά και τη νοηματοδότησή του.

Ενδεικτικά ερωτήματα:

- Πού θέλεις να το τοποθετήσω;
- Θα ήθελες να το τοποθετήσεις κάπου αλλού;
- Θα μπορούσε να μοιάζει με κάτι που βλέπουμε έξω στη φύση;
- Θα μπορούσε να μοιάζει με κάτι φανταστικό;

- **Εικαστική Δημιουργία:** Τα παιδιά καλούνται να κόψουν με τα ψαλίδια τους οργανικά σχήματα, εξελίσσοντας έτσι τη σύνθεσή τους. Δίνεται στα παιδιά χαρτόνι μεγέθους A2 για να το χρησιμοποιήσουν ως βάση/φόντο. Κατά τη διαδικασία ο/η εκπαιδευτικός προβληματίζει τα παιδιά σε σχέση με τις εναλλακτικές λύσεις που αφορούν στην τοποθέτηση, αλλά και στη νοηματοδότηση των στοιχείων της σύνθεσης. Τα παιδιά στερεώνουν προσωρινά τα σχήματα στο χαρτόνι, χρησιμοποιώντας blue tack. Ο/Η εκπαιδευτικός, λαμβάνοντας τα ενδεικνυόμενα μέτρα ασφαλείας, περνά και φωτογραφίζει τις ολοκληρωμένες συνθέσεις των παιδιών.

ΚΛΕΙΣΙΜΟ

Ο Τετράγωνος Ταξιδευτής, ο οποίος μετατράπηκε σε κάποιο οργανικό σχήμα, επανέρχεται με τη νέα του μορφή και «ταξιδεύει» τα παιδιά για να δουν τα έργα. Ο/Η εκπαιδευτικός αναρτά μερικά από τα ολοκληρωμένα έργα των παιδιών στον πίνακα, με τον Τετράγωνο ταξιδευτή ως «παρατηρητή». Για κάθε έργο ο/η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να πουν τι τους έκανε εντύπωση και να αναφέρουν λέξεις ή φράσεις για συγκεκριμένα στοιχεία του έργου (π.χ. τίτλος, λέξεις, φράσεις). Ο/Η εκπαιδευτικός, γράφει σε χαρτάκια post-it τις λέξεις/φράσεις των παιδιών και τα κολλά στο συγκεκριμένο σημείο του κάθε έργου.

Επίδειξη από εκπαιδευτικό: Ο/Η εκπαιδευτικός συνδέει τις ιδέες τους με εικαστικό λεξιλόγιο. Χρησιμοποιεί αυτούσια μια φράση που έχει αναφέρει κάποιο παιδί (π.χ. «εντυπωσιακός συνδυασμός χρωμάτων», ή δημιουργεί μια φράση συνδυάζοντας δύο λέξεις (π.χ. «Το ακανόνιστο αυτοκίνητο», «Η πεταλούδα με το μεγάλο κεφάλι»).

Επίδειξη από παιδί: π.χ. μεγάλα σχήματα

ΜΑΘΗΜΑ 2

ΑΦΟΡΜΗΣΗ

Τα έργα του προηγούμενου μαθήματος τοποθετούνται στο κέντρο της τάξης ή φωτογραφίζονται και προβάλλονται μέσω βιντεοπροβολέα. Γίνεται έτσι ανάκληση εμπειριών των παιδιών μέσω των σχεδίων τους.

Ο/Η εκπαιδευτικός επαναφέρει τα σχόλια των παιδιών για ένα από τα έργα (ο/η εκπαιδευτικός επιλέγει το έργο και τα σχόλια που θα βοηθήσουν στην εύκολη μετάβαση στις δραστηριότητες του 2ου μαθήματος)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Προσέγγιση και ανάλυση του έργου του Ματίς «Sorrow of the king» (Η Θλίψη του βασιλιά) μέσα από τα εργαλεία που προτείνονται από το Artful thinking

Στον πίνακα προβάλλεται φωτογραφία του έργου μέσω βιντεοπροβολέα σε μεγάλο μέγεθος (χωρίς να φαίνονται τα στοιχεία του έργου).

Ανρί Ματίς, "Η θλίψη του βασιλιά", κολλάζ
1952, 292 x 386 εκ., Κέντρο Πομπιντού,
Παρίσι

1α. Εστιασμένη παρατήρηση: Τα παιδιά καλούνται να χρησιμοποιήσουν τα έτοιμα παραθυράκια (οπτικά πλαίσια) που έχουν στο θρανίο τους, για να απομονώσουν σχήματα ή μορφές από το έργο και να τα κόψουν χρησιμοποιώντας χρωματιστά χαρτιά μεγέθους A5 που επίσης έχουν στο θρανίο τους.

Στη συνέχεια ένα παιδί δείχνει το κομμάτι που έκοψε, εστιάζοντας έτσι σε κάποιο στοιχείο του έργου, και περιγράφει τι βλέπει. Ένα δεύτερο παιδί, δείχνοντας το δικό του κομμάτι, προσθέτει λεπτομέρειες στις παρατηρήσεις του πρώτου παιδιού. Τα υπόλοιπα παιδιά προσθέτουν με τον ίδιο τρόπο κι άλλες λεπτομέρειες. Το παιχνίδι συνεχίζεται, αλλάζοντας τη σειρά με την οποία μιλούν τα παιδιά και το στοιχείο του έργου στο οποίο εστιάζουν κάθε φορά.

The elaboration game

Τι επιτυγχάνεται:

- Λεπτομερής, εστιασμένη παρατήρηση
- Διαχωρισμός εννοιών παρατήρηση και ερμηνεία

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός θέτει το ερώτημα: «Αν αυτό το έργο ήταν κάτι φαγώσιμο τι μπορεί να ήταν (π.χ. σούπα; παγωτό; γλυκό;); Γιατί;

Creative Comparisons

Τι επιτυγχάνεται:

- Σκέψη μέσα από μεταφορές

1β. Νοηματική προσέγγιση και παρατήρηση

Ο/Η εκπαιδευτικός θέτει τα ερωτήματα:

- Τι σκέφτεστε γι' αυτό που βλέπετε;
- Ποια ερωτήματα γεννιούνται μέσα σας βλέποντας αυτό το έργο;

**Διατύπωση ερωτημάτων
(See/Think/Wonder)**

Τι επιτυγχάνεται:

- Λεπτομερής, εστιασμένη παρατήρηση
- Διατύπωση ερμηνειών

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να διατυπώσουν υποθέσεις και ερμηνείες σε σχέση με το θέμα του έργου, μέσα από τα πιο κάτω ερωτήματα, τα οποία αφήνει αναπάντητα:

- Τι θα λέγατε αν σας έλεγα ότι υπάρχει ένας βασιλιάς στο έργο; Ποιος μπορεί να είναι και γιατί;
- Πώς νομίζετε ότι νιώθει;
- Γιατί μπορεί να νιώθει έτσι; Τι μπορεί να τον απασχολεί;
- Ποια μπορεί να είναι τα άλλα πρόσωπα βλέπετε στο έργο;
- Πώς αισθάνονται;
- Τι κάνουν; (παίζουν μουσική - χορεύουν)
- Γιατί νομίζετε ότι το κάνουν; (για να ευθυμήσουν τον βασιλιά)
- Γιατί προσπαθούν να τον ευθυμήσουν; Τι μπορεί να τον απασχολεί; Ποια είναι η σχέση τους μαζί του;

Step Inside και Creative Questions

Τι επιτυγχάνεται:

- Προοπτική (διατύπωση ερμηνειών, έκφραση συναισθημάτων)
- Διατύπωση ερωτημάτων που δεν αναζητούν μια απλή πληροφορία, αλλά επιδέχονται πολλές απαντήσεις

Αφού διατυπώσουν τα παιδιά τις ερμηνείες και τις υποθέσεις τους, ο/η εκπαιδευτικός τους ανακοινώνει ότι θα παρακολουθήσουν μια ταινία, η οποία θα τους δώσει απαντήσεις στα ερωτήματά τους. Προβάλλεται απόσπασμα της ταινίας «**Ανρί Ματίς (Τέχνη με τη Μάτι και τον Ντάντα)**» (5:57 – 6:30) και τα παιδιά αντλούν πληροφορίες σε σχέση με το έργο, τις οποίες ανακοινώνουν στην τάξη μετά τη θέαση του αποσπάσματος της ταινίας. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα τον τίτλο του έργου.

Μετάβαση

Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να διατυπώσουν υποθέσεις σε σχέση με τα υλικά και την τεχνική που χρησιμοποίησε ο καλλιτέχνης, για να δημιουργήσει το έργο. Καταγράφει κάποιες από τις υποθέσεις των παιδιών στον πίνακα.

1γ. Τεχνική/διαδικασία και τρόπος σκέψης του καλλιτέχνη

Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει στα παιδιά το ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1 και τα καλεί να διαβάσουν τα ερωτήματα. Στη συνέχεια τους ανακοινώνει ότι θα παρακολουθήσουν ένα άλλο απόσπασμα από την ταινία «**Ανρί Ματίς (Τέχνη με τη Μάτι και τον Ντάντα)**» (4:43 – 6:05), το οποίο θα τα βοηθήσει να επιλέξουν τις σωστές απαντήσεις.

Αφού τελειώσει η θέαση του αποσπάσματος, τα παιδιά ανακοινώνουν τις απαντήσεις στο φύλλο εργασίας. Ο/Η εκπαιδευτικός διασυνδέει την τεχνική με τις δραστηριότητες του Μαθήματος 1.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Κύκλωσε τη σωστή απάντηση σε κάθε ερώτηση:

1. Ποιος είναι ο τίτλος του έργου;

.....

2. Σε ποιον εικαστικό καλλιτέχνη αναφέρεται η ταινία;

Ρέμπραντ   Ανρί Ματίς   Αντρέας Λαδόμματος

2. Από ποια χώρα νομίζεις ότι κατάγεται;

Ιράν   Γερμανία   Γαλλία

3. Ποια τεχνική χρησιμοποιούσε για να δημιουργεί τα έργα του;

cut out   χαρακτηριστική   πηλοπλαστική

Μετάβαση:

Οδηγία: Φανταστείτε ότι ο βασιλιάς κάνει ένα ταξίδι μέσα στον χρόνο και βρίσκεται εδώ στην αίθουσα μαζί μας. Τι θεωρείτε σημαντικό να του δείξετε από τον δικό μας κόσμο; Τι θα τοποθετούσατε στο δικό σας παράθυρο; Τα παράθυρα μπορεί να είναι πραγματικά παράθυρα, μπορεί να είναι και κάτι άλλο, που δεν υπήρχε την εποχή που ζούσε ο Ματίς; (τηλεόραση, Η.Υ., tablet)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: Εικαστική Δημιουργία

Ο/Η εκπαιδευτικός, αφού ακούσει τις ιδέες των παιδιών, δίνει την οδηγία να δημιουργήσουν «παράθυρα» στο θρανίο τους, μετασχηματίζοντας τα γεωμετρικά σχήματα που έχουν στον φάκελό τους ή είναι προσωρινά τοποθετημένα στο χαρτόνι τους.

Τα παιδιά δημιουργούν τα παράθυρά τους. Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει την τοποθέτηση και επανατοποθέτηση οργανικών και ανόργανων σχημάτων στο χαρτί. Υπενθυμίζεται στα παιδιά ότι μπορούν να κόψουν και καινούρια σχήματα. Όταν ολοκληρώσουν τη σύνθεσή τους κολλούν τα σχήματα στο χαρτόνι με γόμα.

Αναστοχασμός: Τι βλέπει ο βασιλιάς από το δικό σας παράθυρο;

Έργα παιδιών

Συμπληρωματικές δραστηριότητες για όσα παιδιά τελειώνουν:

-Χρησιμοποιούν πλαστικά, γεωμετρικά σχήματα και δημιουργούν συνθέσεις στο εικαστικό τους ημερολόγιο με τα περιγράμματά τους. Μπορούν να προσθέσουν και οργανικά σχήματα με ελεύθερο σχέδιο.

-Επιλέγουν σχήματα από το έργο του Ματίς και προσπαθούν να τα μετατρέψουν σε τρισδιάστατα.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Εργασία για το σπίτι: Στο εικαστικό ημερολόγιο, κόβουν σχήματα και δημιουργούν μία σύνθεση σε συνεργασία με τα αδέρφια ή τους γονείς τους.

Σχολεία: Δημοτικό Σχολείο Λεμεσού ΚΓ', Δημοτικό Σχολείο Αραδίππου Β'

Σχεδιασμός Ενότητας: Κύπρος Πισιαλής, Σύμβουλος Τέχνης

Εφαρμογή Ενότητας: Ιουλία Παναγιώτου Αχεριώτου, Εκπαιδευτικός Τέχνης

Χριστίνα Γαβριηλίδου, Εκπαιδευτικός Τέχνης

Συνεργασία: Άντρη Σάββα, ΕΕΠ, Τέχνη και Διδακτική της, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Εποπτεία: Τερέζα Λαμπριανού, ΕΔΕ Τέχνης

Σχολική Χρονιά: 2020-2021

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Πλαίσιο του έργου και ο καλλιτέχνης Ανρί Ματίς

Ο Ματίς θεωρείται μαζί με τον Πάμπλο Πικάσο, με τον οποίο διατηρούσε φιλική αλλά και ανταγωνιστική σχέση, ως ένας από τους σημαντικούς καλλιτέχνες που βοήθησαν στον καθορισμό των επαναστατικών εξελίξεων στις εικαστικές τέχνες κατά τις πρώτες δεκαετίες του εικοστού αιώνα, υπεύθυνος για σημαντικές εξελίξεις στη ζωγραφική και τη γλυπτική. Κατά τη διάρκεια της ζωής του επηρεάστηκε από διάφορα κινήματα, όπως ο Ιμπρεσιονισμός και ο Φωβισμός, και δημιούργησε μέσα από διάφορες μορφές εικαστικής έκφρασης. Η μαεστρία του στην εκφραστική γλώσσα του χρώματος και του σχεδίου πάνω από μισό αιώνα, τον κατέστησε ηγετική φυσιογνωμία της σύγχρονης τέχνης.

Ο Ματίς γεννήθηκε στη Γαλλία το 1869. Αφού απέκτησε την δικηγορική άδεια εργάστηκε για ένα διάστημα ως συμβολαιογράφος. Το 1891 προσβλήθηκε από ασθένεια και κατά το στάδιο της ανάρρωσής του ήρθε για πρώτη φορά σε επαφή με τη ζωγραφική. Την ίδια χρονιά επιστρέφει στο Παρίσι όπου σπουδάζει στην ακαδημία τεχνών *Julian*, μαθητής του Οντιλόν Ρεντόν (*Odilon Redon*) και του Γκυστάβ Μορώ.

Τα πρώτα του ζωγραφικά έργα είναι επηρεασμένα από τους Σεζάν, Γκωγκέν και Βαν Γκογκ και την παραδοσιακή ιαπωνική τέχνη. Η τεχνοτροπία του Ματίς είναι έντονα επηρεασμένη από το κίνημα των Φωβιστών. Η θεματολογία αποτελείται κυρίως από προσωπογραφίες, εσωτερικούς χώρους και θέματα νεκρής φύσης και εκφράζεται μέσα από έντονα, φωτεινά χρώματα.

Στο μεταγενέστερο μέρος της ζωής του, καθηλωμένος σε αναπηρικό καροτσάκι και ανίκανος να φροντίσει πλήρως τον εαυτό του, ο Ματίς πειραματίζεται με το κολάζ (τα γνωστά cut-out του) δημιουργώντας μέσα από αυτή την τεχνική τα πιο εμβληματικά του έργα. Από το 1950 έως το 1954, ο Ματίς δημιούργησε το πιο ώριμο έργο του με την τεχνική του κολάζ, ακροβατώντας μεταξύ του διακοσμητικού και του αφηρημένου. Το 1950 καταξιώθηκε ως κορυφαίος, διεθνής καλλιτέχνης, κερδίζοντας το πρώτο βραβείο στην 25η Μπιενάλε της Βενετίας. Παρόλο που κατά τα τελευταία χρόνια της ζωής του η υγεία του βρισκόταν σε πολύ άσχημη κατάσταση, σε σημείο που δεν μπόρεσε να παρευρεθεί στην αναδρομική έκθεση το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης το 1950, δεν σταμάτησε ποτέ να δημιουργεί. Πέθανε στις 3 Νοεμβρίου 1954 σε ηλικία 84 ετών.

Το έργο «Η θλίψη του βασιλιά» (περιγραφή/μορφή, περιεχόμενο)

Το έργο αποτελεί την τελευταία αυτοπροσωπογραφία του Ματίς και δημιουργήθηκε το 1952, δύο χρόνια προτού πεθάνει. Αυτό το έργο φαίνεται να συνδέεται άμεσα με το έργο «Ο Δαβίδ παίζει άρπα μπροστά στον Σαούλ» του Ρέμπραντ, στον οποίο ο νεαρός βιβλικός ήρωας παίζει για να αποσπάσει την προσοχή του βασιλιά από τη μελαγχολία του.

Την ίδια θεματική έχει και το έργο του Ματίς «Η θλίψη του βασιλιά», σε ένα πιο συμβολικό επίπεδο, αφού πρόκειται για αυτοπροσωπογραφία του καλλιτέχνη, την τελευταία του. Ο «βασιλιάς» είναι ο ίδιος ο καλλιτέχνης που τοποθετείται στο κέντρο του έργου, με μαύρο χρώμα, σαν μια σιλουέτα που κάθεται στην πολυθρόνα του και παίζει κιθάρα. Ο βασιλιάς είναι μελαγχολικός, καθώς βρίσκεται σε προχωρημένη ηλικία. Περιτριγυρίζεται όμως από τις αναμνήσεις που έχουν εμπλουτίσει τη ζωή του, όπως η μουσική και χορός, που απεικονίζονται στο έργο ως φιγούρες στα δεξιά και αριστερά του, αλλά και ως κίτρινα φύλλα ή πέταλα. Τα κίτρινα πέταλα έχουν την ευθυμία της μουσικής σημειωτικής και είναι ένα μοτίβο που έχει χρησιμοποιήσει ο καλλιτέχνης ως αναφορά σε ένα επαναλαμβανόμενο θέμα από τη ζωή του, τη μουσική. Η πράσινη φιγούρα στα αριστερά συμβολίζει την Ανατολή, ενώ η χορευτική φιγούρα στα δεξιά αποτίει φόρο τιμής στο γυναικείο σώμα και τον αισθησιασμό.

Ρέμπραντ "Ο Δαβίδ παίζει άρπα στον Σαούλ", 1629, λάδι σε ξύλο, 50X62 εκ., Μουσείο Städel, Φρανκφούρτη

«Η Θλίψη του Βασιλιά» του Ματίς συγκαταλέγεται στα πιο σημαντικά του έργα, αφού πολλοί κριτικοί θεωρούν ότι αυτή είναι η πιο καινοτόμος περίοδος του. Στα όψιμα του χρόνια του, περιορισμένος σε αναπηρικό καροτσάκι λόγω αρθρίτιδας και καρκίνου, αντί να παραιτηθεί, επινόησε έναν καινούριο τρόπο δημιουργίας. Δεν μπορούσε πλέον να σταθεί να ζωγραφίσει, έτσι αντ' αυτού δημιούργησε πίνακες ζωγραφικής με ψαλίδι κόβοντας κομμάτια πολύχρωμου χαρτιού και κολλώντας τα σε μεγαλύτερα κομμάτια χαρτιού με τη βοήθεια των βοηθών του. Ονομάζονταν "ντεκουπές γκουάς". Η θλίψη του βασιλιά είναι ένα εξαιρετικό παράδειγμα αυτού του στυλ, με τη χρήση εκπληκτικών χρωμάτων και σχημάτων.

Πηγές:

- Rizzi, J (2014), *The Introductions: Matisse*, London: Tate Publishing
- Bianchi, A. (2019) *The Swimmers: Paper Cut-Outs with Matisse*, Berkeley: Gingko Press
- Sorrow of the King, 1952 by Henri Matisse: <https://www.henrimatisse.org/sorrow-of-the-king.jsp>
- David Playing the Harp Before Saul, 1655 by Rembrandt:
<https://www.rembrandtpaintings.com/david-playing-the-harp-before-saul.jsp#prettyPhoto>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Πηγές για τον/την εκπαιδευτικό

Ιστοσελίδες, άρθρα, εικόνες, βίντεο

Μουσείο Ματίς, Νίκαια

<https://www.musee-matisse-nice.org/en/>

Βίντεο

Όλα τα κολλάζ του Ανρί Ματίς σε έκθεση στην Tate Modern (2014)

<https://www.youtube.com/watch?v=D6UcpBY8bVI>

Ανρί Ματίς (Τέχνη με τη Μάτι και τον Ντάντα)

<https://www.youtube.com/watch?v=cjiDMquwAk>

10 Amazing Facts about French Painter Henri Matisse - Art History School

<https://www.youtube.com/watch?v=qWFzKdegg-0>

Εκδόσεις

Leymarie J., Read H., Lieberman W. (1966), *Henri Matisse*, Oakland: University of California Press

Πηγές για τα παιδιά

Βίντεο

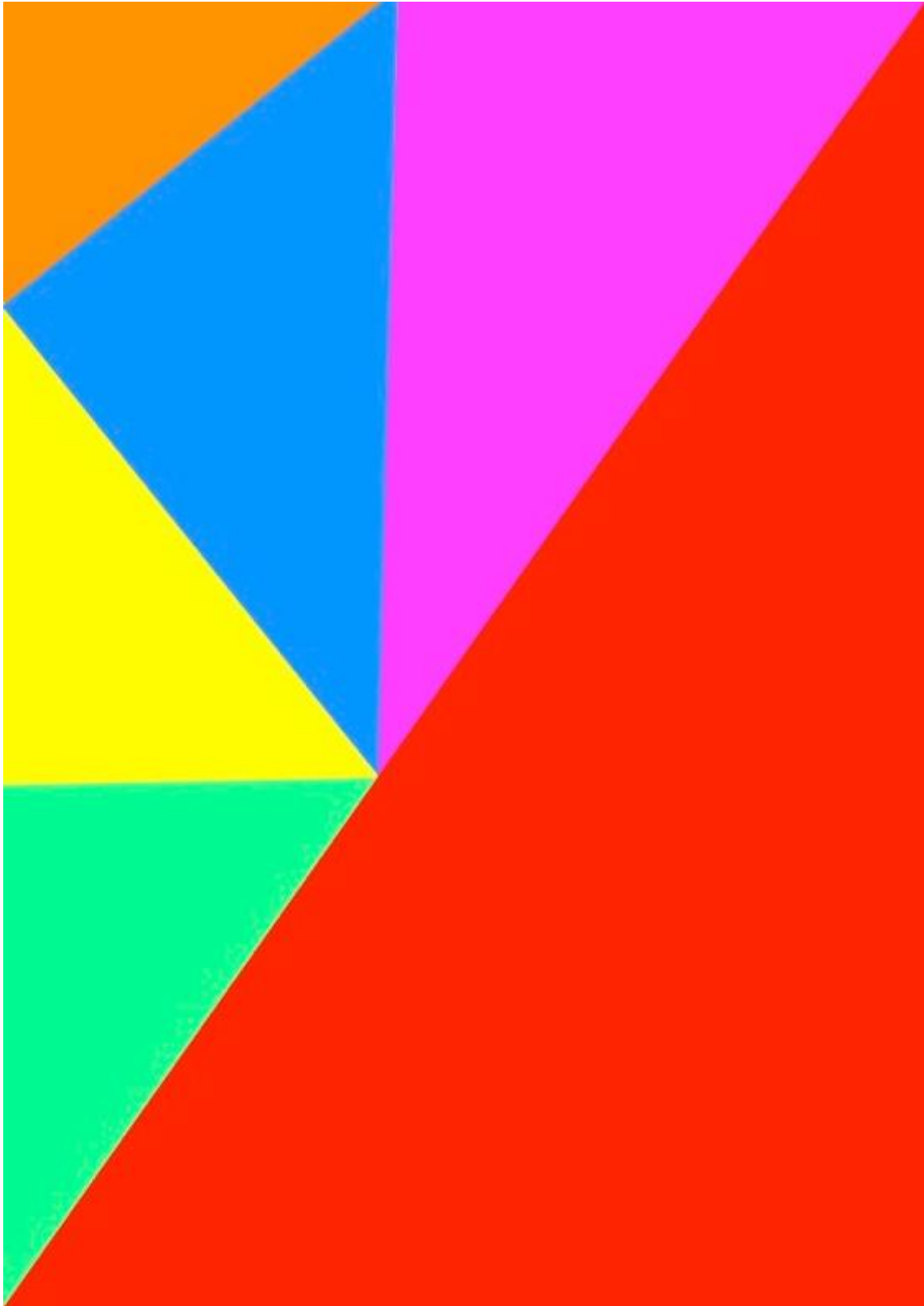
Ανρί Ματίς (Τέχνη με τη Μάτι και τον Ντάντα)

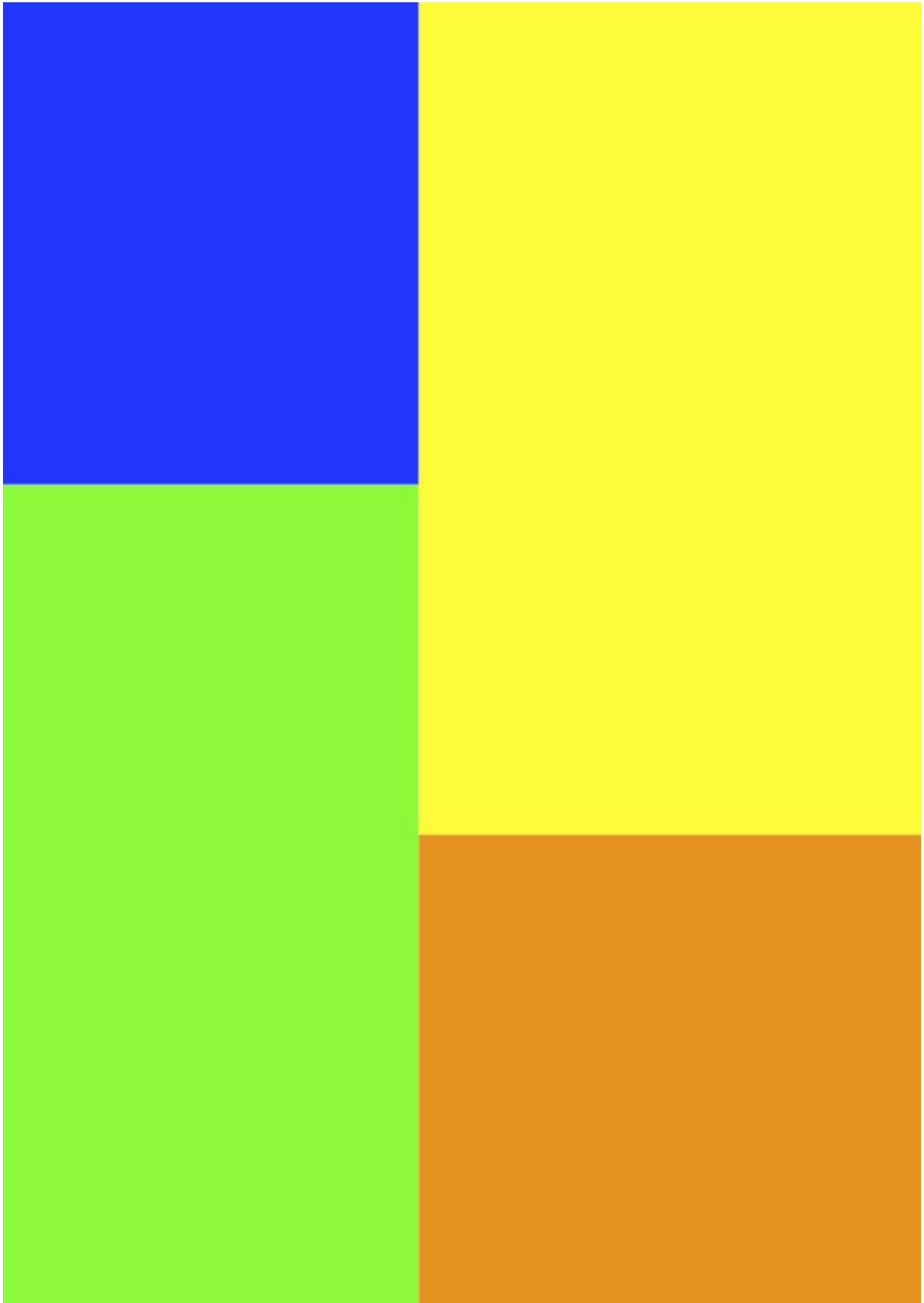
<https://www.youtube.com/watch?v=cjiDMquwAk>

Εκδόσεις για παιδιά

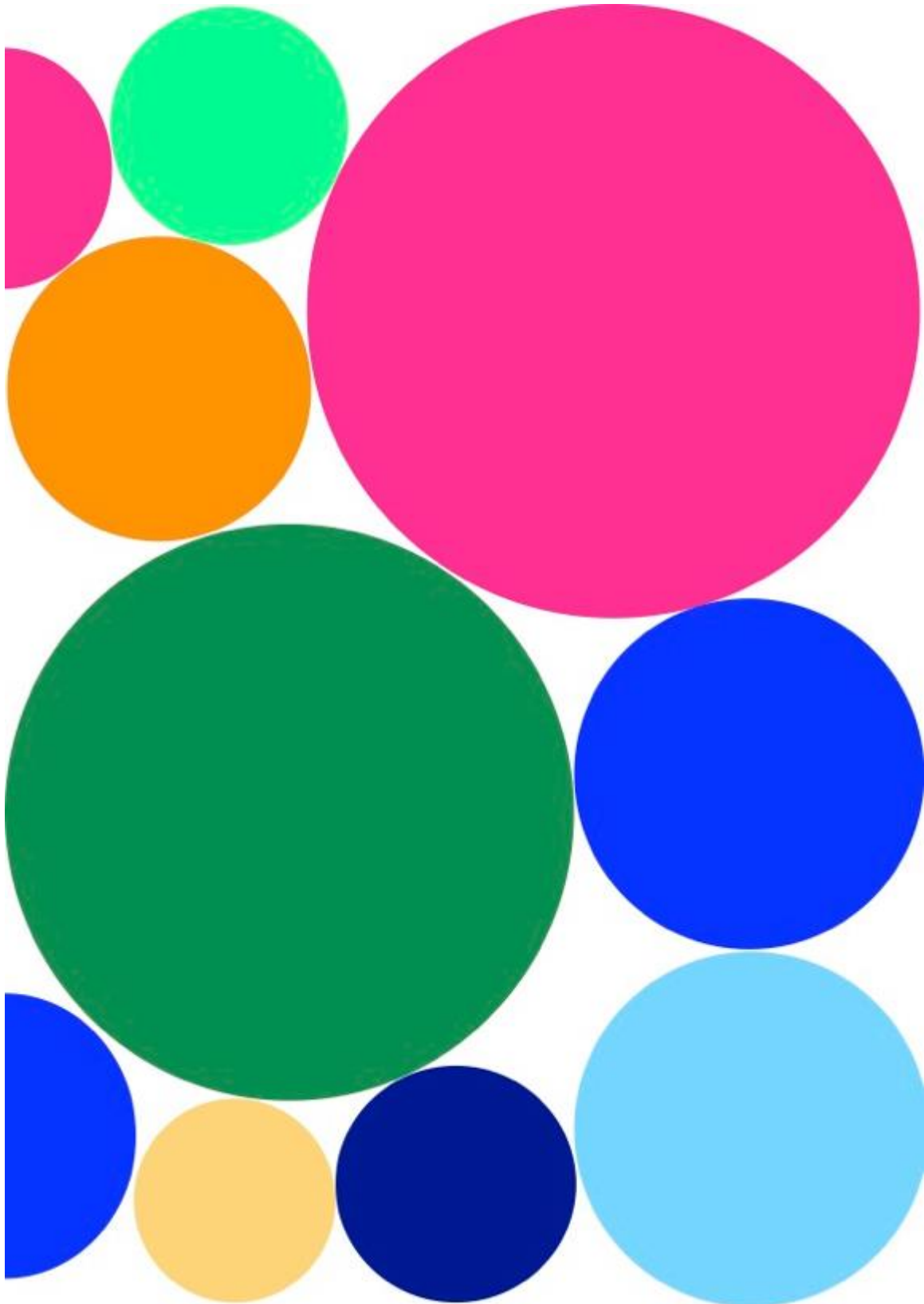
Φρίντμαν, Σ. (2014) *Ο κήπος του Ματίς*, Νέα Υόρκη: Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης, Εκδοτικός Οίκος ΜΕΛΙΣΣΑ για την ελληνική γλώσσα.

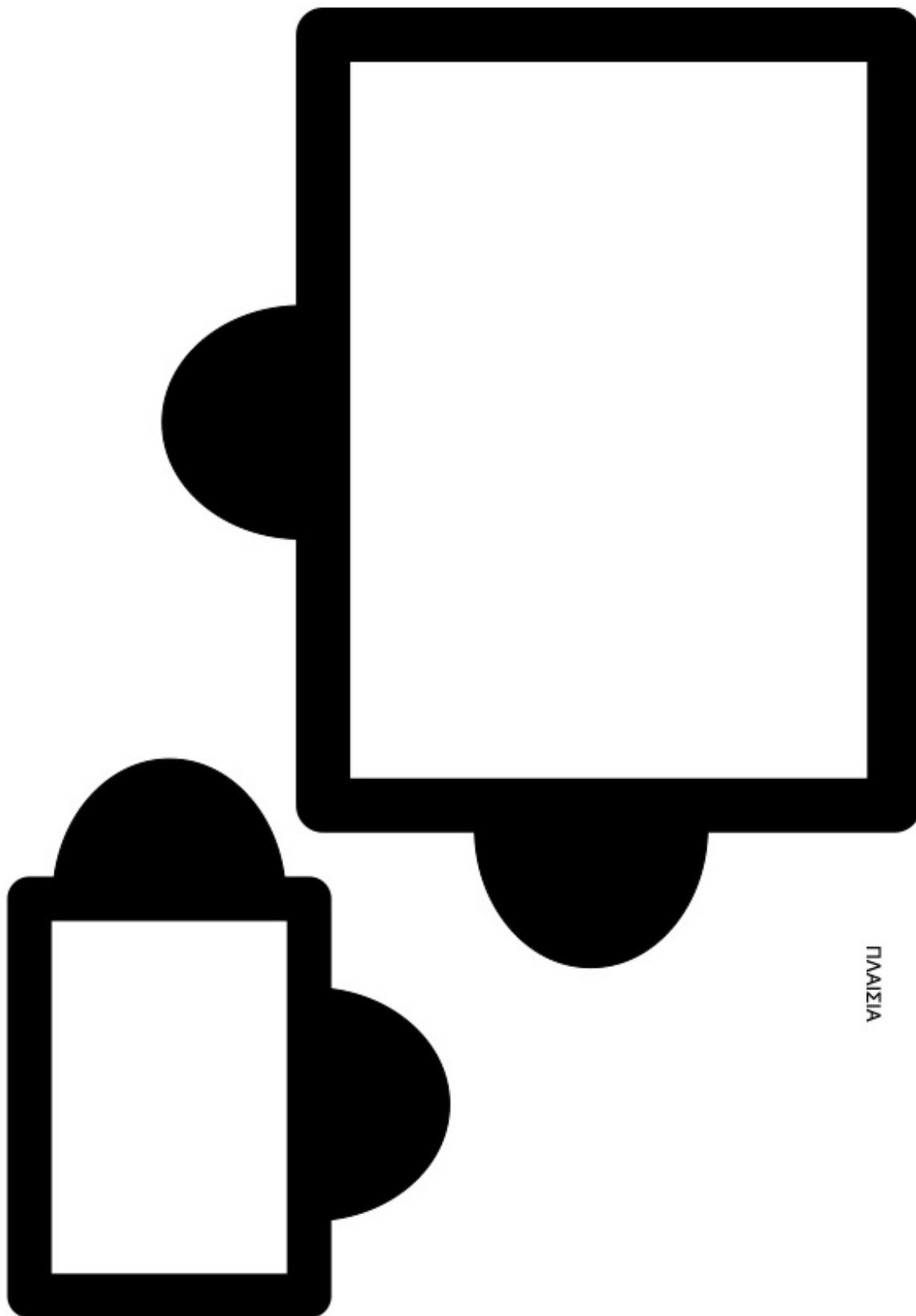
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 (ΕΠΟΠΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ)

ΠΑΙΣΙΑ